

EkkfI d eM; kdu

fo"K; & I lNr
ox&8

ekg&vi &y
I M&1

1- fjDrLFkkukfu ij; r&

[8]

- (क) संवदध्वं सं जानताम्।
देवा भागं सञ्जानाना ।।
(ख) नायकः = नै +
नयनम् = + अनम्
नाविकः = +

2- i fkd- dq r&

[4]

- अधीतमस्तु +
वर्षमस्ति +

3- okD; kfu jp; r&

- (क) दृष्ट्वा
(ख) महोत्सवः
(ग) शनैः शनैः
(घ) गच्छन्ति

4- dk'S nUkkuka yV#i k. kka yM-#i kf. k ¼, dopu½ fy[kr&

- यथा – सः ग हं (गच्छति) – सः गृहम् अगच्छत्।
(क) शाम्भवी जलं (पिबति) –
(ख) आलोकः उच्चैः (हसति) –
(ग) अनुष्ठा श्लोकं (वदति) –
(घ) इकबालः पत्र (लिखति) –

5- fuEufyf[krkkuka ' k'nkuke- vFk± fy[kr&

- संगच्छध्वम् =
संवदध्वम् =
मा =
सह =

6- ^exye^ i kB I s nI jk ea= fy[kdj ml dk HkkokFkz Hkh fy[kr&

7- o. kI fdl s dgrs gā \ bl ds Hknka dks I foLrj fy[kr&

EkkfI d eM; kdu

fo"K; & I lNr
ox&8

ekg&vi &y
I M&2

1- fjDrLFkkukfu ij; r&

[8]

- (क) संवदध्वं सं जानताम्।
देवा भागं सञ्जानाना ।।
(ख) नायकः = नै +
नयनम् = + अनम्
नाविकः = +
पवनः = +

2- okD; kfu jp; r&

[12]

- (क) दृष्ट्वा
(ख) महोत्सवः
(ग) शनैः शनै
(घ) वेदेषु

3- fhkUui xdf rda i na fpur %v yx i xkj ds 'kcn dks p q r&

[10]

- (क) सिंहः, कुक्कुरः, गर्दभः, शुकः, भल्लुकः
(ख) जम्बुः, आम्रम्, नारिकेलम्, ओदनम्, बिल्वम्
(ग) रजकः, नापितः, लौहकारः, स्वर्णकारः, वस्त्रम्
(घ) मस्तकम्, ग्रीवा, ओष्ठः, पौत्रः, कपोलः
(ङ.) दशाननः, सप्त, शतम्, विंशतिः, द्वादश

4- ^e xye^ i kB ds n i j s ell= dks fy [kdj ml dk HkkokFkz Hkh fy [kA

5- ^n" k^ /kkrq dk : i ykV ydkj ea fy [kA

Ekkfi d eM; ka du

fo" k; & I ñr

ekg& eb/

ox&8

I V&1

1- elT Wkk r% 'kCn f pRok fj Dr LFkkukfu i j; r&

1 x 4 = 4

अस्माकं, चत्वारः, गङ्गायाः, वैज्ञानिकः

- (क) अस्ति तीरे पुष्कलनामको ग्रामः ।
(ख) वृद्धस्य पुत्राः आसन् ।
(ग) डॉ० होमी जहाँगीर भाभा एकः आसीत् ।
(घ) भारतवर्षम् देशस्य नाम अस्ति ।

2- eyua dq r&

1 x 4 = 4

- (क) सः (अ) लिखथ
(ख) यूयम् (आ) लिखावः
(ग) आवाम् (इ) गच्छामि
(घ) अहं (ई) पठति

3- mnkgj .kkud kje- v0; ; i nkfu fpur&

1 x 4 = 4

यथा – सः अद्य पाटलिपुत्रं गच्छति । – अद्य

- (क) त्वम् अत्र पठसि ।
(ख) सः कदा गृहं गमिष्यति?
(ग) असत्यं मा वद ।
(घ) शकीलेन साकं सः अगच्छत् ।

4- v/kkfyf [krkuka Á' ukuke- mUkja i wkbkD; u fy [kr&

4 x 4 = 12

- (क) पुष्कलनामको ग्रामः कुत्र अस्ति?
(ख) सर्वे पुत्राः सेवया कम् अरोगं कृतवन्तः?
(ग) हरिहरस्य कति कुत्राः आसन्?
(घ) गणितशास्त्रे शून्यस्य कल्पना केन कृता?

5- ^l M-?ks 'kfDr% i kB dk I kjka k fy [kA

12

6- ^Hkkj r* ds I ca/k ea y?kq fuc/k fy [kA

10

EkkfI d eM; kdu

fo"K; & I dN'r
ox&8

ekg& eb/
I M&2
1 x 5 = 5

1- I pyua dq r&

(क) ग्राम:	—	(i) ही
(ख) महती	—	(ii) तब
(ग) कृषिक:	—	(iii) गाँव
(घ) एव	—	(iv) बड़ी
(ङ) तदा	—	(v) किसान

2- fuEufyf[krkuka i nkuka cgppua fy[kr&
; Fkk & fy[kfr

1 x 5 = 5

पठति	—	
गच्छति	—	
क्रीडसि	—	
आसीत्	—	
वर्धितवान्	—	

3- v/kkfyf[krkuka i z ukuke- mUkja i wkbkD; su fy[kr&

3 x 4 = 12

- (क) पुष्कलनामको ग्राम: कुत्र अस्ति?
(ख) हरिहरस्य कति पुत्रा: आसन्?
(ग) शून्यस्य कल्पना केन कृता?
(घ) अस्माकं देश: किं कथ्यते?

4- ^l 2ks 'kfdR% i kB dk I kjka k vi uh Hkk"kk ea fy[kr&

8

5- ^n" k^ /kkrq dk : i yM-ydkj %Hkrdky% ea fy[kr&

10

6- I d'r ea vuopkn dj&

2 x 5 = 10

- (i) वह घर जाता है।
(ii) तुम कहाँ पढ़ते हो?
(iii) पुष्कल नामक गाँव था।
(iv) बूढ़े किसान के चार बेटे थे।
(v) चारों भाईयों में झगड़ा होता था।

EkkfI d eM; kdu

fo"K; & I dN'r
ox&8

ekg& tpykb/
I M&1
1 x 4 = 4

1- eUtWkk; k% mfpri nkfu fpRok okD; kfu ij; r&

कृष्णः, पर्वतः, निर्जीवोः, सीतावियोगीः

- (क) महाकायो न।
(ख) दन्तैर्हीनः शिलाभक्षी बहुभा तकः।
(ग) न च रामभद्रः।
(घ) मधश्यामोऽस्मि नो

2- cgppua fy[kr&

1 x 4 = 4

(क) गच्छति		(ख) वदामि	
(ग) पश्यति		(घ) भवसि	

- 3- I fU/ka dq r& 1 x 4 = 4
 (क) न + इदम् = (ख) एकेन + अपि =
 (ग) कः + चित् = (घ) इति + एवम् =
- 4- foijhrkfkld 'kCn; k% I pyua dq r& 1 x 4 = 4
 (क) गच्छति (i) वः
 (ख) तदानीम् (ii) पूर्णः
 (ग) रिक्तः (iii) इदानीम्
 (घ) अद्य (iv) आगच्छति
- 5- rRI e' kCnku- fy[kr& 1 x 4 = 4
 (क) आग =
 (ख) कुआँ =
 (ग) खेत =
 (घ) पाँचवाँ =
- 6- i wkbkD; u mUkje- fy[kr& 5 x 2 = 10
 (क) श्रीरामचन्द्रस्य पत्नी का आसीत्?
 (ख) वाल्मीकिः कस्य गायकः?
- 7- viuh ekrHkk"kk ea dkbz nks igfy; k; fyf[k, A 10
- 8- 'l kekftd dk; I fo"k; ij y?kq fucak fy[kr& 10

Ekkfl d eW; kdu

- fo"k; & I lNr ekg& tpykbz
 ox&8 I W&2
- 1- I fU/ka dq r& 1 x 4 = 4
 (क) दन्तैः + हीनः = (ख) भीमः + अस्मि =
 (ग) वाल्मीकिः+यस्य = (घ) न + इदम् =
- 2- fjDrLFkkukfu ij; r& 1 x 4 = 4
 सन्ति, दृश्यते, गच्छन्ति, रोहितः
 (क) सर्वदा सुखं न ।
 (ख) जनाः गृहं ।
 (ग) वृक्षे आम्रफलानि ।
 (घ) छात्रः अस्ति ।
- 3- v0; ; i nkfu fpur& 1 x 4 = 4
 (क) वैभवी कुत्र गमिष्यति ?
 (ख) शाम्भवी कदा पठिष्यति ?
 (ग) जावेदः उच्चैः अहसत् ?
 (घ) जॉनः सर्वदा सत्यं वदति ?
- 4- f}opua fy[kr& 1 x 4 = 4
 (क) इच्छति = (ख) पश्यति =
 (ग) वदसि = (घ) गच्छामि =
- 5- ykWydkjs : i a fy[kr& 1 x 4 = 4
 (क) पश्यति = (ख) गच्छतः =
 (ग) वदति = (घ) अस्ति =

- 6- 'kŋkfkku- fy[kr& 1 x 4 = 4
 (क) कदाचित् = (ख) इदानीम् =
 (ग) अद्य = (घ) कूपः =
- 7- i wkbkD; u mŋkje- fy[kr& 4 x 2 = 8
 (क) जनाः कस्मिन् स्वमुखं पश्यन्ति?
 (ख) भीमसेनः कीदृशः आसीत्?
- 8- ekrHkk"kk ea dkbZ , d igyh fyf[k, A 8
- 9- 'l kelftd dk; I fo"k; ij , d y?kq fucak fy[krA 10

Ekkfi d eW; kdu

- fo"k; & l ŋr ekg& vxLr
 ox&8 l W&1
- 1- 'kŋkuke- vFk± fy[kr& 1 x 5 = 5
 (क) विलोक्य =
 (ख) सम्प्रति =
 (ग) सह =
 (घ) यदा-कदा =
 (ङ) मम =
- 2- eUtHkkkr% v0; ; i na fpRok okD; kfu ij; r& 1 x 5 = 5
 एव, च, सदा, एवम्, अति, अपि
 (क) तस्य परिवारे षट् कन्या द्वौ पुत्रौ वर्तन्ते ।
 (ख) कन्यासु तिस्रः विद्यालये गच्छन्ति ।
 (ग) हरिप्रसादः चिन्ताग्रस्तो वर्तते ।
 (घ) सम्पन्नः हरिप्रसादः निर्धनस्य रघुदासस्य प्रसन्नतायै इर्ष्यति ।
 (ङ) बिन्दुप्रकाशः मेधावी वर्तते ।
- 3- fo' k'; & fo' k's' k; k% mfpr esyua dq r& 1 x 5 = 5
 (क) विशाले (i) ग्रामपरिवारः
 (ख) एकः (ii) गृहे
 (ग) स्वकीयम् (iii) सन्तानस्य
 (घ) निजस्य (iv) विशालम्
 (ङ) महती (v) समस्यां
- 4- foykei nkfu fy[kr& 1 x 5 = 5
 (क) सर्वदा =
 (ख) सम्पन्नः =
 (ग) निजः =
 (घ) मूर्खः =
 (ङ) धनवान् =
- 5- fuEufyf[krkuka i z ukuke- mŋkje- i wkbkD; u fy[kr& 5 x 2 = 10
 (क) रघुदासस्य पुत्रः कीदृशः अस्ति?
 (ख) वर्तमानकाले के जनाः धन्याः?
- 6- l ŋd'rs vupkna d#r& 4 x 5 = 20

- (क) धीरज खाना खाता है।
 (ख) पवन धीरे-धीरे जाता है।
 (ग) नदी के किनारे पेड़ है।
 (घ) पेड़ पर बंदर कूदता है।
 (ङ) पवन और शशि दोनों भाई हैं।

Ekki d eir; kdu

fo"ki & I dNr
 ox&8

ekg& vxLr
 I V&2
1 x 5 = 5

1- I fu/ka dq r&

- (क) सन्ति + इति =
 (ख) कदा + अपि =
 (ग) सदा + एव =
 (घ) तौ + एव =
 (ङ) पौ + अकः =

2- v/kkfyf[krkuka i nkuka fyM-x foHkfDra opu p fy[kr&

3 x 3 = 9

i nkfu	fyæ-	foHkfDr%	opue-
(i) सन्देहः			
(ii) विद्यालये			
(iii) परिवारस्य			

3- okD; fuekZ ka dq r&

3 x 4 = 12

- (क) गृहे =
 (ख) सदा =
 (ग) जनाः =
 (घ) वर्तते =

4- foykei nkfu fy[kr&

1 x 4 = 4

- (क) सम्पन्नः =
 (ख) निजः =
 (ग) मूर्खः =
 (घ) धनवान् =

5- fuEufyf[krkuka i z ukuke- mUkj e- , dokD; u fy[kr&

5 x 4 = 20

- (क) कः स्वकीयं विशालं परिवारं सदा निन्दति?
 (ख) वर्तमानकाले के जनाः धन्याः?
 (ग) कस्य परिवारः बहुसंख्यकः अस्ति?
 (घ) रघुदासस्य पुत्रः कीदृशः अस्ति?

v) bkf"kd eir; kdu

fo"ki & I d'r
 ox&8

ekg& fl rEcj
 I V&1
1 x 3 = 3

1. I fu/kfoPNna d#r&

- पावकः ----- + -----
 तथैव ----- + -----
 यद्यपि ----- + -----

2. 'kCnkuke- vFk± fy[kr& 1 x 5 = 5

(क) एव -----

(ख) अपि -----

(ग) अद्य -----

(घ) सम्प्रति -----

(ङ) वपुः -----

3. Lkpsya d#r&

1 x 5 = 5

(क) वेदाः

(1) तमिलमहाकाव्यम्

(ख) भारतवर्षम्

(2) भारतवर्षे

(ग) शुन्यस्य कल्पना

(3) ऋक्-यजुः-साम-अथर्व

(घ) सी० वी० रमणः

(4) राष्ट्रम्

(ङ) शिलप्पदिकारम्

(5) वैज्ञानिकः

4. fjDrLFkkukfu ij; r&

1 x 5 = 5

(क) भारतवर्षे हिमालयस्य ----- दिशायां वर्तते ।

(उत्तर/दक्षिण)

(ख) ----- निवासी प्रायेण बदरीकेदारयात्रां करोति । (उत्तरस्य/दक्षिणस्य)

(ग) भारतस्य गौरवं ----- काले किञ्चित् तिरोहितम् । (प्राचीने/ मध्ये)

(घ) डॉ० होमी जहाँगीर भाभा एकः ----- आसीत् । (वैज्ञानिकः/राजनीतिज्ञः)

(ङ) सम्प्रति राष्ट्रस्य विकासः ----- । (सार्वत्रिकः/एकाङ्किकः)

5. 'yksd dk HkkokFkZ fy[kr&

10

अधमा धनमिच्छन्ति धनं मानं च मध्यमाः ।

उत्तमा मानमिच्छन्ति मानो हि महतां धनम् ॥

6. i kbkD; u mUkje- fy[kr&

3 x 4 = 12

(क) अस्माकं देशस्य नाम किम्?

(ख) रघुदासस्य पुत्रः कीदृशः अस्ति?

(ग) मौर्यराज्यस्य संस्थापकः कः आसीत्?

(घ) विद्वान् कुत्र प्रशस्यते?

7- 'l M%ks 'kfDr% i kB dk l kjkak fy[kr&

10

v) bkf"kd eW; kdu

fo"k; & l lNr

ekg& fl rEcj

ox&8

l V&2

1. ^exye^ i kB l s , d ea= 'kq) & 'kq) fy[kr&

6

2. 'kCnkuke- vFk± fy[kr&

1 x 5 = 5

(क) तत्र -----

(ख) सततम् -----

(ग) एकदा-----

(घ) दत्त्वा -----

(घ)सम्प्रति -----

3. EktWkr% v0; ; i nfprOk okD; kfu ij; r&

1 x 5 = 5

(एव , च , सदा, अति, एवम्)

(क) तस्य परिवारे षट् कन्या द्वौ ----- पूत्रौ वर्तन्ते ।

(ख) कन्यासु तिस्रः ----- विद्यालये गच्छन्ति ।

(ग) हरिप्रसादः ----- चिन्ताग्रस्तो वर्तते ।

(घ) ----- सम्पन्नः हरिप्रसादः निर्धनस्य रघुदासस्य प्रसन्नतायै ईर्ष्यति ।

(ङ) बिन्दुप्रकाशः ----- मेघावी वर्तते ।

4. Ckgppua fy [kr\& 1 x 4 = 4
 (क) गच्छन्ति -----
 (ख) अभवत् -----
 (ग) अस्ति-----
 (घ)हससि -----
5. $\text{okD; fuekZ ka d\#r\&}$ 2 x 5 = 10
 गृहे, सदा, जनाः, तत्र, अस्ति
6. $\text{^yrk^ 'kCn\#i fy[k\&}$ 10
7. HkkokFkZ fy [kr\& 10
 अधमा धनमिच्छन्ति धनं मानं च मध्यमाः ।
 उत्तमा मानमिच्छन्ति मानो हि महतां धनम् ।।

v) bkf^kZd eW; kaDu

- fo^k; \& I \Lr ekg\& fl rEcj
 ox\&8 I \&3
1. $\text{yk\WydKjs \#i a fy [kr\&}$ 1 x 5 = 5
 (क) पश्यति -----
 (ख) वदति -----
 (ग) गच्छतः -----
 (घ) हससि -----
 (ङ) अस्ति -----
2. $\text{foi jhrkFkd' kCn; k\% I \#yua d\#r\&}$ 1 x 5 = 5
 ^v^ ^vk^
 (क) खिन्नः (1) अन्तः
 (ख) रुदन्ति (2) प्रसन्नः
 (ग) आदिः (3) हसन्ति
 (घ) कृष्णः (4) अल्पभाषकः
 (ङ) बहुभाषकः (5) धवलः
3. $\text{^l R; e^ vFkok ^vLkR; e^ fy [kr\&}$ 1 x 5 = 5
 (क) तक्षशिलाविश्वविद्यालयः गान्धारदेशे आसीत् ।
 (ख) मौर्यराज्यस्य संस्थापकः धर्मपालः आसीत् ।
 (ग) नालंदाविश्वविद्यालयः पाकिस्तानदेशे आसीत् ।
 (घ) विक्रमशिलाविश्वविद्यालयः धर्मपालेन संस्थापितः ।
 (ङ) नालन्दाविश्वविद्यालयस्य बर्बरानाम् आक्रमणेन विध्वंसो जातः ।
4. $\text{fjDr LFkkukfu ij; r\&}$ 1 x 5 = 5
 (अधमः, उत्तमः, अनुगच्छति, आचारः, कर्तव्यः)
 (क) ----- मानम् इच्छति ।
 (ख) ----- धनम् इच्छति ।
 (ग) त्वया धर्मसंग्रहः ----- ।
 (घ) कृतं कर्म कर्तारम् ----- ।
 (ङ) ----- कुलम् आख्याति ।

5. fgUnhHk"kk; ke~HkkokFk±fy[kr& 10
दृष्टिपूतं न्यसेत् पादं वस्त्रपूतं पिबेज्जलम्।
शास्त्रपूतं वदेद्वाक्यं मनःपूतं समाचरेत् ॥
6. ^yrk^ 'kCn#i fy[krA 10
7. ^l 2ks 'kfDr% i kB dk l kjk k fy[krA 10

v) bkr"kd eir; ka du

fo"k; & l ldr
ox&8

ekg& fl rEj
l M&4

1. dk'Bkr- 'kCna fpRok fjDrLFkkukfu ij; r& 1 x 4 = 4
(क) धर्मपालः ----- वंशीयः राजा आसीत्। (पाल/चोल)
(ख) ह्वेनसांगः ----- देशस्य आसीत्। (अमेरिका/चीन)
(ग) कुमारगुप्तः ----- विश्वविद्यालयस्य स्थापनां कृतवान्। (विक्रमशिला/नालन्दा)
(घ) नालन्दा विश्वविद्यालयः ----- एव आसीत्। (बिहारे/उत्तरप्रदेशे)
2. foi jhrkFkd' kCn; k% l psyua d#r& 1 x 4 = 4
^v^ ^vk^
(क) निर्जीवः (1) अन्तः
(ख) रुदन्ति (2) सजीवः
(ग) आदिः (3) अल्पभाषकः
(घ) बहुभाषकः (4) हसन्ति
3. mfprdfkukuka l e{ke- ^vke^ vufprdfkukuka l e{ka ^u^ bfr fy[kr& 1 x 4 = 4
(क) विद्या सर्वत्र पूज्यते। ()
(ख) दृष्टिपूतं पादं न न्यसेत्। ()
(ग) सर्वे व्याधिना पीडिताः भवन्ति। ()
(घ) अधमाः मानम् इच्छन्ति। ()
4. fuEufyf[krkuka i z ukuke- mUkje- , du i nu fy[kr& 2 x 4 = 8
(क) तक्षशिला विश्वविद्यालयः कस्मिन् देशे आसीत्?
(ख) सम्प्रति तक्षशिलायाः भग्नावशेषाः कुत्र सन्ति?
(ग) मौर्यराज्यस्य संस्थापकः कः आसीत्?
5. v | kfyf[krkuka i z ukuke- mRrje- i wkbkD; u fy[kr& 3 x 3 = 9
(क) कस्य राज्यं सर्वश्रेष्ठे?
(ख) श्रीरामचन्द्रस्य पत्नी का आसीत्?
(ग) वाल्मीकिः कस्य गायकः?
6. ^Hkr^ 'kCnL; i fkek] r'rh; k] i p'eh foHkfDr #i kf.k fy[krA 9
7. l ldrs vupkna d#r& 3 x 4 = 12
(क) हमारा देश 'भारतवर्ष' कहा जाता है।
(ख) इस देश में वृक्ष पूजे जाते हैं।
(ग) इस देश के पर्वत पवित्र कहे जाते हैं।
(घ) हमलोग भारतदेश में रहते हैं।

v) bkr'kd eM; kdu

fo"K; & I d'r
ox&8

ekg& fl rEj
I M&5

1. eatWkr% i na fpRok fjDrLFkkukfu ij; r&

1 x 4 = 4

(अधमः, मध्यमः, आचारः, घटः)

(क) _____ मानम् इच्छति ।

(ख) _____ धनम् इच्छति ।

(ग) जल बिन्दुनिपातेन_____ पूर्यते ।

(घ) _____ कुलम् आख्याति ।

2. 'I R; e^ vFkok ^vLkR; e^ fy[kr&

1 x 4 = 4

(क) तक्षशिलाविश्वविद्यालयः गान्धारदेशे आसीत् ।

(ख) मौर्यराज्यस्य संस्थापकः धर्मपालः आसीत् ।

(ग) नालंदाविश्वविद्यालयः पाकिस्तानदेशे आसीत् ।

(घ) विक्रमशिलाविश्वविद्यालयः धर्मपालेन संस्थापितः ।

3. foijhrkFkd' kCn; k% Lkpsyu d#r&

1 x 4 = 4

^v*

^vk*

(क) गच्छति

(1) तमिलमहाकाव्यम्

(ख) समर्थः

(2) पूर्णः

(ग) रिक्तः

(3) असमर्थः

(घ) कर्तव्यः

(4) आगच्छति

4. v/kkyf[krkuka iz ukuke- mUkje- , di nu fy[kr&

2 x 3 = 6

(क) कः पशुः नासिकया शाखां त्रोटयति?

(ख) कः जनप्रियः?

(ग) कः महाकायः अत्र वर्णितः?

5. fuEufyf[krkuka iz ukuke- mUkja i wkbkD; u fy[kr&

3 x 4 = 12

(क) अस्माकं देशः किम् कथ्यते?

(ख) वेदानाम् अविर्भावः कस्मिन् प्रदेशे जातः?

(ग) वेदेषु किम् अद्भुतम् आसीत्?

6. ekrHkk"kk; ke- , dka i gfydka fy[krA

10

7- 'i fr^ 'kCnL; i Fkek] f}rh; k] r'rh; k foHkfDr #i kf.k fy[krA

10

EkkfI d eM; kdu

fo"K; & I d'r
ox&8

ekg& vDVicj
I M&1

1- fuEufyf[krkuka i nkuka cgppua fy[kr&

1 x 5 = 5

(क) करोति =

(ख) गच्छति =

(ग) वर्तते =

(घ) अगच्छत् =

(ङ) करिष्यामि =

2- foHkfDra opua p fy[kr&

2 x 4 = 8

i nkfu ¾ foHkfDr opue-

(क) ग्रामेषु =

- (ख) क्षेत्राणाम् =
 (ग) तस्मात् =
 (घ) पर्वतस्य =

3- I pyua d q r &

1 x 5 = 5

^v*

^vk*

- (क) जातः (i) नी + क्त्वा
 (ख) दृष्टः (ii) जन् + क्त
 (ग) नीत्वा (iii) गम् + क्त
 (घ) क्रीत्वा (iv) द श् + क्त
 (ङ) गतः (iv) क्री + क्त्वा

4- v/kkfyf[krkfu inkfu vk/kR; okD; kfu jp; r&

2 x 5 = 10

सर्वदा, कृषिकः, उभयोः, ग्रामेषु, अतीव

5- i w kbkd; u mUkje- fy[kr&

1 x 4 = 12

- (क) दशरथ माँझी कीद शः आसीत्?
 (ख) दशरथस्य ग्रामः कुत्र स्थितः आसीत्?
 (ग) कं प्रति ग्रामीणाः जनाः उपहासं कृतवन्तः?
 (घ) दशरथस्य उदाहरणेन का शिक्षा मिलति?

6- n'kjFk ek>h dh thouh I dksi ea fy[kr&

10

EkkfI d eW; kadu

fo"k; & I lNr

ekg& vDVicj

ox&8

I M&2

1- 'kCnkFkz fy[kr&

1 x 5 = 5

- (क) उपकाराय =
 (ख) आपणः =
 (ग) स्वेदः =
 (घ) कुठारेण =
 (ङ) द्वाविंशतिः =

2- eatWkk; k% inkfu fpRok fjDrLFkkukfu ij; r&

1 x 5 = 5

गहलौर, राजगीरपर्वतमालायाः, कृषिरेव, संकीर्णः, वजीरगंजे

- (क) ग्रामेषु प्रायेणार्थव्यवस्थायाः आधारः वर्तते ।
 (ख) तस्य ग्रामस्य आपणस्थानं आसीत् ।
 (ग) गहलौरात् वजीरगंजस्य मार्गः ।
 (घ) दशरथस्य ग्रामः एकभागे अवर्तते ।
 (ङ) ग्रामस्य नाम इत्यासीत् ।

3- I fu/ka I fu/kfoPNna ok d#r&

1 x 4 = 4

- (क) यदि + अपि =
 (ख) + = चासीत्
 (ग) इति + आसीत् =
 (घ) + चित् = कश्चित्

- 4- I p̄yua d̄q r& 1 x 5 = 5
- ^v*
(क) जातः	(i) पा + क्त्वा
(ख) दृष्टः	(ii) गम् + क्त्वा
(ग) दृष्ट्वा	(iii) दृश् + क्त
(घ) गत्वा	(iv) जन् + क्त
(ङ.) पीत्वा	(v) दृश् + क्त्वा
- 5- okD; kfu jp; r& 2 x 5 = 10
- सर्वदा, कृषिकः, उभयोः, ग्रामेषु, अतीव
- 6- i w kbkD; u mUkje- fy[kr& 3 x 4 = 12
- (क) दशरथ माँझी कस्मिन् ग्रामे निवसति स्म?
- (ख) दशरथ माँझी कीद शः आसीत्?
- (ग) ग्रामीणाः कं प्रति उपहासं कृतवन्तः?
- (घ) दशरथस्य उदाहरणेन का शिक्षा मिलति?
- 7- n'kjFk ek>h* fo"k; ij y?kq fucak fy[kr& 9

EkkfI d eW; kdu

- fo"k; & I dNr ekg& uoEcj
- ox&8 I W&1
- 1- I p̄yua d̄q r& 1 x 5 = 5
- ^v*
(क) मार्जनी	(i) टेबुल
(ख) पट्टलेखी	(ii) ब्लैकबोर्ड
(ग) फलकम्	(iii) दिन-रात
(घ) कृष्णपट्टः	(iv) चाक
(ङ.) अहर्निशम्	(iv) डस्टर
- 2- yM-ydkjs fy[kr& 1 x 5 = 5
- ; Fkk & I % djkr- I % vdjkr-
- (क) अहं गच्छामि =
- (ख) त्वं पश्यसि =
- (ग) यूयं चलथ =
- (घ) युवां मिलथः =
- (ङ.) के पश्यन्ति =
- 3- eUtWkkrr% mfprkfu inkfu fpRok okD; kfu ij; r& 1 x 5 = 5
- विद्याधनम्, पशुसमानः, कुसंगतिम्, विनयम्, अनुशासनं
- (क) विद्या ददाति ।
- (ख) सर्वधनप्रधानं ।
- (ग) विद्याविहीनः ।
- (घ) किशोरैः सर्वत्र पालनीयम् ।
- (ङ.) त्यजेत् ।
- 4- i w kbkD; u mUkje- fy[kr& 3 x 4 = 12
- (क) कौ नित्यं प्रणमेत्?

- (ख) माइकलफेराडे नामकः वैज्ञानिकः कम् अविष्कारम् अकरोत्?
 (ग) कम्प्यूटरयन्त्रस्य अविष्कारं कः कृतवान्?
 (घ) केन गृहे स्थिताः वयं चित्राणि पश्यामः?

5- 'fo|k dk egRo* fo"k; ij y?kq fucak fy[k&

8

6- l d'rs vupkna d#r&

3 x 5 = 15

- (क) आज क्या पढ़ाएंगे?
 (ख) आरम्भ में विद्या का महत्व कहूँगा।
 (ग) धन की सीमा होती है।
 (घ) विद्या विनय देती है।
 (ङ.) छात्र प्रसन्न प्रतीत होते हैं।

Ekkf| d eW; k&du

fo"k; & l lÑr

ekg& uoEj

ox&8

l V&2

1- 'kCnkuke- vFk& fy[kr&

1 x 5 = 5

- (क) कृष्णपट्टः =
 (ख) मार्जनी =
 (ग) चौरहार्यम् =
 (घ) पितरौ =
 (ङ.) अहर्निशम् =

2- l fu/k l fu/kfoPNna ok] d#r&

1 x 3 = 3

- (क) तस्य + उपरि =
 (ख) + = तत्रापि
 (ग) + = यदपि

3- mfprdfkukuka l e{ke- ^vke* vufprdfkukuka l e{ka ^u* bfr fy[kr&

1 x 4 = 4

- (क) गैलिलियो—नामकः वैज्ञानिकः इटली—देशवासी आसीत्। ()
 (ख) एडीसन—नामकः वैज्ञानिकः अपि इटली—देशवासी आसीत्। ()
 (ग) मोटरकारस्य अविष्कारं माइकलफेराडे कृतवान्। ()
 (घ) टेलीविजनस्य अविष्कारकः आस्टीनमहोदयः आसीत् ()

4- 'kq] kfu ÑRok fy[kr&

1 x 4 = 4

- सूचितानी =
 अहर्निशम् =
 श्रेणीकरणे =
 आविस्कारम् =

5- fuEufyf[krL; 'ykdL; HkokFk& fy[kr&

12

- न चौरहार्यं 'न च राजहार्यं', न भ्रातृभाज्यं न च भारकारि।
 व्यये कृते वर्धत एवं नित्यं, विद्याधनं सर्वधनप्रधानम्।।

6- bD; kou l s l kB rd dh fxurh l l d'r ea fy[kr&

10

7- 'fo|k dk egRo* fo"k; ij , d y?kq fucak fy[kr&

12

EkkfI d eM; kdu

fo"K; & I dNr
ox&8

ekg& tuoJh
I M&1

- 1- o.kkU- I a kst; fy[kr& 1 x 4 = 4
यथा - व्+इ+त्+त्+अ+म् = वित्तम्-
(क) ब्+र्+आ+ह+म्+अः =
(ख) म्+उ+ह+ऊ+र्+त्+अः =
(ग) श्+र+अ्+द+ध्+आ =
(घ) श्+ऋ+ङ्+ग्+आ+र्+अः =
- 2- I psyua d#r& 1 x 5 = 5
^* ^k*
(क) सदाचारः (i) श्रेष्ठः
(ख) मेधावी (ii) वंशस्य पूर्वपुरुषः
(ग) सुभाषितम् (iii) सज्जनानां व्यवहारः
(घ) पूर्वजः (iv) यः विलक्षणं संस्कारं धारयति
(ङ.) गरीयः (iv) सुन्दरं वचनम्
- 3- buds I d'r 'kCn fy[k& 1 x 5 = 5
tS s & I j t I w %
(क) माह =
(ख) कातिक =
(ग) गेहूँ =
(घ) तालाब =
(ङ.) सूप =
- 4- i w kbkD; u mUkj r& 3 x 4 = 12
(क) रविषष्टीव्रतोत्सवः अन्येन केन नाम्ना ज्ञायते?
(ख) छठव्रते कस्य पूजा भवति?
(ग) कार्तिके मासः कस्मात् मासात् पश्चात् आगच्छति?
(घ) कस्य चत्वारि वर्धन्ते?
- 5- 'ykdl; HkkokFkà fy[kr& 12
अभिवादनशीलस्य नित्यं वृद्धोपसेविनः।
चत्वारि तस्य वर्धन्ते आयुर्विधा यशो बलम्।।
- 6- ^NB i oI fo"K; i j fucak fy[k& 12

EkkfI d eM; kdu

fo"K; & I dNr
ox&8

ekg& tuoJh
I M&2

- 1- psyua d#r& 1 x 5 = 5
^* ^k*
(क) सूर्यः (i) ऊर्जावान्
(ख) तेजस्वी (ii) प्रायः
(ग) अनिवार्यः (iii) विस्तारः
(घ) बहुधा (iv) रवि
(ङ) प्रसारः (v) अपरिहार्यः

- 2- I fU/ka I fU/kfoPNna ok] d#r& 1 x 4 = 4
 (क) आरोग्यप्रदः + च =
 (ख) व्रत + उत्सवः =
 (ग) + = तस्मादेव
 (घ) कः + चित् =
- 3- okD; kfu jp; r& 3 x 4 = 12
 पिता – मम पिता चिकित्सकः अस्ति ।
 (क) स्वस्थः =
 (ख) जीवति =
 (ग) रक्षार्थम् =
 (घ) शिक्षकः =
- 4- i wkbkD; u mUkj r& 3 x 4 = 12
 (क) कस्य चत्वारि वर्धन्ते?
 (ख) छठपर्व कस्मिन् मासे भवति?
 (ग) कः शतं वर्षाणि जीवति?
 (घ) रोगाणां विनाशाय कः आवश्यकः?
- 5- 'ykD L; HkkokFkà fy[kr& 10
 सर्वलक्षमणहीनोऽपि यः सदाचारवान् नरः ।
 श्रद्धावान् अनसूयश्च शतं वर्षाणि जीवति ॥
- 6- ^NB ioŀ fo"k; ij fucak fy[kA 7

EkkfI d eW; kadu

- fo"k; & I LÑr ekg& Qjojh
 ox&&8 I M&1
- 1- 'kCnkuke- vFk± fy[kr& 1 x 5 = 5
 (क) परिधानम् =
 (ख) सस्यम् =
 (ग) कथञ्चित् =
 (घ) धरा =
 (ङ) प्रशस्यम् =
- 2- xhrka k'skq fjDrLFkkukfu Lej.ku ij; r& 1 x 6 = 6
 समेषां कथञ्चित् ।
 धराश्ऽस्माकं भवेत्कामं ।
 वयं गायाम सुखायेदम् ।
 ऋतूनां वयं सर्वे ।
- 3- I fU/k&foPNna d#r& 1 x 4 = 4
 (क) तदासीत् = +
 (ख) नास्ति = +
 (ग) हितायेदम् = +
 (घ) तथापीत्यम् = + +
- 4- foHkfDra opua p fy[kr& 1 x 5 = 5
 शरीरे =

सुखाय	=
कर्मणा	=
अधातैः	=
उपलब्धये	=

5- I eƒpra foi jhrkFkZdi na fpRok esy; r&

2 x 5 = 10

इदानीम्	सजला
निर्जला	बहूनाम्
दुःखाय	केषान्चित्
अल्पानाम्	तदा
समेषाम्	सुखाय

6- ^df"Kxhre* i kB dk HkkokFkZ fy[k&

10

7- I l'drs vupkna d#r&

2½ x 4 = 10

- (क) दूध उजला होता है।
 (ख) वह विद्यालय जाता है।
 (ग) तुम क्या बोलते हो?
 (घ) सभी बच्चे हँसते हैं।

EkkfI d eM; k&du

fo"K; & I l'dr

ekg& Qjojh

ox&&8

I M&2

1- I eyua d#r&

1 x 5 = 5

तत्	बहूनाम्
धनिनः	निर्धनान्
समेषां	तदा
इदानीम्	इदम्
अल्पानाम्	केषान्चित्

2- fjDrLFkkukfu ij; r&

1 x 4 = 4

¼ feyfr] x³xk; k% oUkij fgeky; kr} n\$ kL; ½

- (क) विहारस्य राजधानी पाटलिपुत्रं ।
 (ख) इदं नगरं तटे अवस्थितमस्ति ।
 (ग) गंगा अस्माकं पवित्रतमा नदी वर्तते ।
 (घ) इयं निःसृत्य वङ्गोपसागरे ।

3- jS[kkfdR inkfu vk/kR; iZ ufuekZ ka d#r&

3 x 4 = 12

- (क) तदा धरा विकृतवेषा आसीत् ।
 (ख) इदानीं धरा परिधानयुक्ता अस्ति ।
 (ग) कर्षकाणां श्रमैः सस्यं प्राप्यते ।
 (घ) वयं कृषिगीतं गायाम ।

4- v/kkfyf[krkuka i nkuka fuHkFDra opua p fy[kr&

2 x 5 = 10

शरीरे	=
सुखाय	=
कर्मणा	=
अधातैः	=
उपलब्धये	=

- 5- xhrkã k'skq fjDr LFkkukfu Lej.ku ij ; r& 1 x 6 = 6
 समेषां कथंचित् ।
 धरास्माकं भवेत्कामं ।
 वयं गायाम सुखायेदम् ।
 ऋतूनां वयं सर्वे ।
- 6- ^df"khre~* i kB ds vk/kkj ij fdl kuka dhi n'kk dk fp=.k djA 13

okf"kd eiV; kãdu

fo"K; & l idr ekg& ekpl
 ox&8 l V&1

1. vFkkUq kjsk inkfu l py; r& 1 x 4 = 4
 in vfkZ
 (क) शतम् (1) आया
 (ख) अहर्निशम् (2) उसकेही
 (ग) समागतम् (3) दिन-रात
 (घ) तस्यैव (4) सौ

2. mnkgj .kkuq kjsk foHkfDr fu.kz a d#rA 1 x 3 = 3
 यथा- पदार्थेषु सप्तमी विभक्तः
 (क) प्राचीनकालात् _____
 (ख) व्रतस्य _____
 (ग) भूमौ _____

3. ^deL^ 'knl; r'rh; k] prfkh] "k"bh #i kf.k fy[krA 1 x 3 = 3

4. EãtWkr% fdz; kinifu fpRok fjDrLFkkukfu ij ; r& 1 x 6 = 6
 विराजते, चलत, भवि यति, निवसामः, निवससि, आसन्
 (क) वयं भारतवर्षे-_____ ।
 (ख) त्वं कस्मिन् ग्रामे-_____ ।
 (ग) पाटलिपुत्रं गंगायास्तटे-_____ ।
 (घ) राज्ञो दशरथस्य चत्वारः पुत्राः-_____ ।
 (ङ) सूर्यं अस्माभिः सह विद्यालयं-_____ ।
 (च) अस्माकं विद्यालये वः वार्षिकोत्सवः-_____ ।

5. , dinu mUkjr& 2 x 3 = 6
 (क) रवि षष्ठी-व्रतोत्सवः कदा मन्यते?
 (ख) रोगाणां विनाशाय कः आवश्यकः?
 (ग) सूर्योपासनायाः महत्वपूर्णः अवसरः कः?

6. fuEufyf[krkuka iz ukuke- mUkje- i w kbkD; u fy[krA 3 x 3 = 9
 (क) कक्षायां शिक्षकस्य प्रवेशे सति सर्वे छायाः किं कुर्वन्ति?
 (ख) कस्मात् अमृतं ग्राह्यम्? (ग) कः शतं वर्षाणि जीवति?

7. v/kkfyf[kr'skq v'kq] kfu i nkfu 'kq] kfu dRok fy[kr& 1 x 3 = 3
 (क) सूचितानी - (ख) अहर्निशम् -
 (ग) समृतिसंग्रहणे - (घ) आविस्कारम् -
 (ङ) श्रेणीकरणे - (च) सर्वान्यपि-

8. I d'rs vupkna d#r& 1 x 6 = 6
- (क) हमारा देश 'भारतवर्ष' कहा जाता है।
 (ख) इस देश के पर्वत पवित्र कहे जाते हैं।
 (ग) इस देश में वृक्ष पूजे जाते हैं।
 (घ) यही सप्रसैन्धव क्षेत्र में वेदों की उत्पत्ति हुई।
 (ङ) धन की सीमा होती है।
 (च) आज क्या पढायेंगे?

okf"kd eW; kdu

- fo"k; & I dNr ekg& ekp7
 ox&8 I W&2
1. vFkkLud kjsk inkfu I py; r& 1 x 4 = 4
- 'क' 'ख'
 सदाचारः श्रेष्ठः
 मेधावी समय-विभागः
 गरीयः सज्जनानां व्यवहारः
 मुहूर्तः यः कंचित् विलक्षणसंस्कारः धारयति
2. v/kkfyf[kr'skq , da fo"k; e- vf/kdR; i pokD; fere- , de- vuPNna I d'ru fy[kr& 5
- (क) होलिकोत्सवः
 (ख) ऋतुराजः वसन्तः
 (ग) ग्रामः
3. mfprdfkukuka I e{ke- ^vke^ vufprdfkukuka I e{ka ^u^ bfr fy[kr& 1 x 3 = 3
- यथा- आचारःकुलं न आख्याति (न)
 (क) विद्या सर्वत्र पूज्यते। ()
 (ख) अधमाः मानम् इच्छति। ()
 (ग) शरीरम् अनित्यं भवति। ()
4. ^egr^ 'k(nL; i peh] "k"bh] I Ireh foHkfDr #i kf.k fy[krA 1 x 3 = 3
5. E&tWkr% fØ; ki nkfu fpRok fjDrLFkkukfu i j; r& 1 x 3 = 3
- निवसामः, निवससि, आसन्
 (क) त्वं कस्मिन् ग्रामे ----- ?
 (ख) राज्ञो दशरथस्य चत्वारः पुत्राः ----- ।
 (ग) यूयं अस्माभिः सह विद्यालयं ----- ।
6. v/kkfyf[krkuka iz ukuke- mUkja i WkbkD; u fy[kr& 3 x 3 = 9
- (क) रघुदासस्य पुत्रः कीदृशः अस्ति?
 (ख) वर्तमानकाले के जना धन्याः?
 (ग) कस्य परिवारः बहुसंख्यकः अस्ति?
7. , dinu mUkjr& 2 x 3 = 6
- (क) के धनम् इच्छन्ति?
 (ख) महतां धनं किमस्ति?
 (ग) विद्वानं कुत्र प्रशयन्ते?

8. dks'Bkr- 'kCna fpRok fjDrLFkkukfu ij; r& 1 x 3 = 3
 (क) कार्तिकमासे अभक्ष्याः पदार्थाः ----- भवन्ति । (वर्जिताः/अवर्जिताः)
 (ख) वर्षाशीतयोः मध्ये अवस्थितः ----- मासः । (कार्तिक/चैत्रः)
 (ग) रविषष्ठीव्रतोत्वसवस्य ----- महत्त्वं वर्तते । (वैज्ञानिकं/आर्थिकं)
9. l d'rs vuPkna d#r& 2 x 7 = 14
 (क) यहाँ गोपाल रहता है ।
 (ख) तुम यहाँ क्या करते हो?
 (ग) वे यहीं आते हैं ।
 (घ) वहाँ बालक पढता है ।
 (ङ) तुम वहाँ क्या करते हो ।
 (च) मैं वहाँ जाता हूँ ।
 (छ) मेरे घर पर एक गाय है ।

okf"kd eW; kdu

- fo"K; & l d'r ekg& ekpZ
 ox&8 l W&3
1. vFkkLq kjsk i nkfu l py; r& 1 x 4 = 4
 i n vFkZ
 (क) तेजस्वी (1) उर्जावान्
 (ख) अनिवार्यः (2) प्रायः
 (ग) बहुधा (3) विस्तारः
 (घ) प्रसारः (4) अपरिहार्य
2. fuEufyf[kre- vuPNna i fBRok i z ukuka fuekZ.ka d#r& 2 x 5 = 10
 भारतवर्ष कृषिप्रधानः देशः वर्तते । अत्र भाट् ऋतवः भवन्ति । वसन्तः ऋतूनां राजा कथ्यते । विविधेषु ऋतुषु विविधानि सस्यानि फलानि च उत्पद्यन्ते । अत्रत्या धरा सर्वदा सस्यश्यामला भवति । कृषिकाश्च परिश्रमिणः सन्ति ।
 यथा- भारतवर्ष कीदृशः देशः वर्तते?
 -----? -----?
 -----?
3. mfprdfkukuka l e{ke- ^vke^ vu{prdfkukuka l e{k ^u^ bfr fy[krA 1 x 3 = 3
 (क) मध्यमा केवलं धनम् इच्छन्ति । ()
 (ख) दृष्टिपूतं पादं न न्यसेत् । ()
 (ग) सर्वे व्याधिना पीडिता भवन्ति । ()
4. ^deL^ 'kCnL; prfkh] "k"bh] l Ecks/kue- fOkHkDr #i kf.k fyk[krA 1 x 3 = 3
5. eatWkr% fØ; ki nkfu fpRok fjDrLFkkukfu ij; r& 1 x 3 = 3
 अधितिष्ठति, अधिशेते, अध्यास्ते
 (क) बालकः शय्याम् ----- ।
 (ख) राजा सिंहासनम् ----- ।
 (ग) योगी शिलापट्टम् ----- ।
6. v/kkyf[krkuka i z ukuke- mUkja i wkBkD; u fy[kr& 3 x 3 = 9
 (क) कस्मात् अम तं ग्राहम्?
 (ख) किं शौचं श्रेष्ठं स्मृतम्?
 (ग) कः शतं वर्षाणि जीवति?

7. , dinu mUkjr& 1 x 3 = 3
 (क) किं न चौरहार्यं न राजहार्यं न भातृभाज्यं वा वर्तते?
 (ख) शिक्षकः कस्मात् निर्गच्छति?
 (ग) किशोरैः सर्वत्र किं पालनीयम्?
8. eatWkkr% i na fpRok fjDrLFkkukfu ij; r& 1 x 3 = 3
 अचारः, घटः, अनगच्छति
 (क) जलबिन्दुनिपातेन पूर्यन्ते।
 (ख) कृतं कर्म कर्तारम्।
 (ग) कुलम् आख्याति।
9. l d'rs vupkna d#r& 3 x 5 = 15
 (क) आपका नाम क्या है?
 (ख) तुम किस विद्यालय में पढते हो?
 (ग) मैं मध्यविद्यालय में पढता हूँ।
 (घ) तुम किस कक्षा में पढते हो?
 (ङ) तुम्हारे पिता का क्या नाम है?
 (च) सोमवार को पन्द्रह तारीख है।

okf"kd eW; krdU

- fo"k; & l d'r ekg& ekpZ
 ox&8 l W&4
1. l ekufkdkfu inkfu esy; r& 1 x 4 = 4
 (क) विद्वान् (1) कुम्भः
 (ख) घटः (2) विज्ञः
 (ग) गृहम् (3) हस्ती
 (घ) गजः (4) सदनम्
2. l kekf t da dk; h fo"k; s i p okD; kfu fy[kr& 1 x 6 = 6
3. eatWkkr; k% mfprkfu inkfu fpRok okD; kfu ij; r& 1 x 8 = 8
पृष्ठभूमौ, समक्षम्, विद्याधनम्, पशुसमानः, अनुशासनम्,
कुसंगतिम्, त्याज्यम्, किशोराः, प्राकृतिकरम्
- (क) कृष्णपट्टः ----- वर्तते।
 (ख) फलकं ----- वर्तते।
 (ग) सर्वधर्मप्रधानं -----।
 (घ) विद्याविहीनः -----।
 (ङ) किशोरैः सर्वत्र ----- पालनीयम्।
 (च) ----- त्यजेत्।
 (छ) मादकेन द्रव्येण----- उद्विग्नना भवन्ति।
 (ज) किशोरावस्थायां शारीरिकं मानसिकं च परिवर्तन ----- एव।
4. 'l k/kq' kCnL; i fkek] ipeh] l reh foHkfDr #i kf.k fy[krA 1 x 3 = 3
5. jS[kkfdrinkfu vk/kR; iZ ufuek.ka d#r& 2 x 4 = 8
 (क) वयं कृषिगीतं गायाम।
 (ख) कर्षकाणां श्रमैः सस्यं प्राप्यते।
 (ग) तदा घरा विकृतवेषा आसीत्।
 (घ) इदानीं घरा परिधानयुक्ता अस्ति।

6. v/kkfyf[krkuka iz ukuke- mRrja i wkbkD; u fy[kr& 3 x 3 = 9

- (क) कौ नित्यं प्रणमेत्?
(ख) कान् नित्यम् आद्रियेत?
(ग) येन कार्येण वयम् उद्विग्नाः भाषामः तथा कान् प्रति न करणीयम्?

7. l d'rs vupkna d#r& 2 x 6 = 12

- (क) वह भिखारी को अन्न देता है।
(ख) गुरु छात्र के साथ गया।
(ग) पुण्य से सुख मिलता है।
(घ) धन से क्या प्रयोजन?
(ङ) पेड़ से पत्ते गिरते हैं।
(च) यह गाँव से आता है।

okf"kd eW; kdu

fo"K; & l d'r

ekg& ekp/

ox&8

l W&5

1. vFkkLud kjsk inkfu l py; r&

1 x 4 = 4

पद	अर्थ
(क) कस्यापि	(1) करें
(ख) कुत्रापि	(2) कोई
(ग) काचित्	(3) कही भी
(घ) कुर्यात्	(4) किसी का भी

2. v/kkfyf[kr'skq , da fo"K; e- vf/kdR; i pokD; fere- , de- vuPNna l d'ru fy[kr& 6

- (क) वायुयानम्
(ख) अनुशासनम्
(ग) होलिकोत्सवः

3. eat wkr% 'kCna fpRok fjDrLFkkukfu i j; r&

1½ x 2 = 2

चत्वारः, कृषिकः

- (क) तम बहुधनसम्पन्नः हरिहरो नाम ----- ।
(ख) तस्य -----पुत्राः अभवन् ।

4. ^Oh^ /kkrij nL; yVydKjs #i kf.k fy[krA

1 x 5 = 5

5. mfprdfkukuka l e{ke- ^vke^ vufprdfkukuka l e{ka ^u^ bfr fy[kr&

1 x 3 = 3

- (क) टेलीविजनयन्त्रस्य आविष्कारकः आस्टीन महोदयः आसीत् । ()
(ख) कम्प्यूटरयन्त्रस्य आविष्कारः 1946 वर्षे अभवत् । ()
(ग) स्कूटरयानस्य आविष्कारं जगदीशचंद्रबोस महोदयः अकरोत् । ()

6. i wkbkD; u mUkj r&

2 x 3 = 6

- (क) कति मान्यस्थानानि सन्ति?
(ख) पंच मान्यस्थानानि कानि सन्ति?
(ग) कदा बहुयेत?

7. i dfr&i R; ; foHkxa d#r&

1 x 5 = 5

भवितुम्, निर्मातुम्, गन्तव्यः, आसन, समागत्य, पठितः

8. mfprdfkukuka l e{ke- ^vke^ vufprdfkukuka l e{ke- ^u^ bfr fy[kr-

1 x 3 = 3

यथा-आचारः कुलं न आख्याति । (न)

- (क) विद्या सर्वत्र पूज्यते। ()
 (ख) दृष्टिपूर्तं पादं न न्यसेत्। ()
 (ग) सर्वे व्याधिना पीडिताः भवन्ति। ()

9. I d'rs vupkna d#r& 10

- (क) वह इधर-उधर घुमता है।
 (ख) वे वृक्ष के नीचे पढ़ते हैं।
 (ग) ईश्वर सभी जगह विद्यमान है।
 (घ) वहाँ मेरा मित्र रहता है।

10. v/kkfyf[krkuka i nkuka foykai nkfu fy[kr& 1 x 5 = 5

उत्थानम्, विद्याः, मानम्, नित्यम्, अधम्

okf"kd eW; kdu

fo"k; & I d'r

ekg& ekpZ

ox&8

I W&6

1. vFkkZud kjsk i nkfu I py; r&

1 x 4 = 4

- (क) वपुः (1) कितम्
 (ख) हेतुः (2) तोयम्
 (ग) धनम् (3) कारणम्
 (घ) जलम् (4) शरीरम्

2. v/kkfyf[kr'skq , da fo"k; e- vf/kdR; i pokD; fere- , de- vuPNna I d'ru fy[kr& 1 x 5 = 5

- (क) अस्माकं प्रधानाध्यापकः
 (ख) ग्रामः
 (ग) शिक्षक दिवसः

3. ea' tWkr% mfprkfu i nkfu ; kstf; Rok okD; fuekZ ka d#r&

1 x 3 = 3

सः		गच्छामि
त्वम्	गृहम्	गच्छसि
अहम्		गच्छति

4. 'prj^ 'knl; f}rh; k} r'rh;] i peh foHkfDr #i kf.k fy[kr&

1 x 3 = 3

5. ea' tWkr% fØ; ki nkfu fpRok fjDr LFkkukfu ij; r&

पतति, पतन्ति

- (क) त्रीणि फलानि ----- ।
 (ख) एकं फलं ----- ।

6. i wkbkD; u mUkj r&

3 x 3 = 9

- (क) कस्य चत्वारि वर्धन्ते।
 (ख) अभिवादनशीलस्य कानि चत्वारि वर्धन्ते।
 (ग) कति मान्यस्थानानि सन्ति?

7. fuEufyf[krkuka iz ukuka mUkje- , di nu fy[kr&

- (क) मोटरकारस्य आविष्कारं कः कृतवान्?
 (ख) कस्य नाम्ना नोबेल पुरस्कारः प्रदीयते?
 (ग) विद्युतबल्बस्य आविष्कारः कः कृतवान्?

8. dk'Bkr 'kna fpRok fjDrLFkkukfu ij; r&

1 x 3 = 3

- (क) भूमि + स्थः ----- (भूमिस्थः , भूमिष्ठ)

(ख) नि + स्नातः ————— (निस्नातः, निष्णातः)
 (ग) वि + समः ————— (विषमः, विसमः)

9. I d'rs vupkna d#r&

3 x 5 = 15

- (क) वे वार्ता कहते हैं।
 (ख) कवि कविता करते हैं।
 (ग) वह ब्राह्मण को गाय देता है।
 (घ) लड़का दूध पीता है।
 (ङ) यह भात खाता है।
 (च) वीर शत्रु को मारता है।

okf"kd eir; kedu

fo"k; & I d'r

ekg& ekpl

ox&8

I V&7

1. vFkkud kjsk inkfu I ey; r&

1 x 4 = 4

पद

अर्थ

- (क) कृतवान (1) इसके अतिरिक्त
 (ख) कृतः (2) किया गया
 (ग) कानिचनैव (3) किया
 (घ) किञ्च (4) कुछ ही

2. 'ykdeda fyf[kRok rL; kFk; fgUnhHkk"kk; ka fy[krA

1 x 5 = 5

3. eatWkkR- 'kCna fpRok fjDrLFkkukfu ij; r&

1 x 3 = 3

रोगाः, महत्, रेडियो

- (क) अधुना टेलीविजनयन्त्रं ————— उपकारकं सिध्यति।
 (ख) ————— यन्त्रेण दूरस्थाः शब्दाः गृहीयन्ते।
 (ग) आयुर्विज्ञानस्य आविष्कारैः ————— दूरी क्रियन्ते।

4. i nWk. kfo"k; s i pokD; kfu fy[krA

1 x 5 = 5

5. fjDrLFkkukfu ij; r&

1 x 3 = 3

एकवचन

द्विवचन

बहुवचन

- (क) पाठयति पाठयतः —————
 (ख) आसीत् —————आसन् —————
 (ग) अस्ति —————

6. i WkD; u mUkj r&

3 x 3 = 9

- (क) शिक्षकः आदौ कस्याः महत्त्वं दर्शयति?
 (ख) शिक्षकः कं हस्तम् उत्पाप्य वदति — तिष्ठन्तु सर्वे।
 (ग) छात्राः समवर्तस्वरेण किं वदन्ति?

7. fuEufyf[krkuka iz ukuke- mUkje- , di nu fy[kr&

2 x 3 = 6

- (क) विद्या किं ददाति?
 (ख) धनानां सीमा का?
 (ग) कौ नित्यं प्रणमेत?

8. eatWkkR- 'kCna fpRok fjDrLFkkukfu ij; r&

1 x 3 = 3

रोहितः, गच्छति, नद्यः

- (क) जनाः गृहं —————।

(ख) ----- छात्रः अस्ति ।

(ग) ----- प्रवहन्ति ।

9. yxydkjs i fjo r u a d#r&

2 x 6 = 12

लटलकारः

लग्ङलकारः

यथा— गजः धावति ।

गजः अधावत् ।

(क) वत्सः दुग्धं पिबति ।

----- ।

(ख) शरीर नित्यं न अस्ति ।

----- ।

(ग) सः विद्यालये पठति ।

----- ।

(घ) ते गृहं गच्छन्ति ।

----- ।

(ङ) बालकौ हसतः ।

----- ।

(च) त्वं किं वदसि?

----- ।

okf"kd eW; kdu

fo"k; & l l d'r

ekg& ekp7

ox&&8

l M&8

1. l pyua d#r&

1 x 4 = 4

'अ'

'आ'

(क) जातः

(1) नी + क्त्वा

(ख) दृष्टः

(2) जन् + क्त

(ग) नित्वा

(3) दृशः + क्त

(घ) कृत्वा

(4) क्री + क्त्वा

2. " आधुनिकैः वैज्ञानिकैः तस्मिन् तस्य च सिद्धान्ते समादरः प्रकटति । अस्मादेव कारणात् अस्माकं 6 प्रथमोपग्रहस्य नाम आर्यभट्टं इति कृतम् । वस्तुतः भारतीयायाः गणित परम्परायाः अथ च विज्ञान परम्परायाः असौ एकः शिखरः पुरुषः आसीत् ।"

एताषु पंक्तिषु का भावना जागरिता? का च शिक्षा प्राप्यते?

3. mnkgj .kkuq kja v0; ; i nkfu fpur&

1 x 3 = 3

यथा— दुर्बलकायः कृषिकः ग्रामक्षेत्रेषु सर्वदा श्रमं करोति — सर्वदा

(क) पापी अचिरम् फलं लभते ।

(ख) अयं राजा म तः ।

(ग) त्वं पठ संस्कृतम् अथवा विज्ञानम् ।

4. ^xe^ /kkrq nL; yVydks #i kf.k fy[krA

6

5. dk'Bkr~ 'kCna fpRok fjDrLFkkue- i j; r&

1 x 3 = 3

(क) कुमारगुप्तः ----- विश्वविद्यालयस्य स्थापना कृतवान् । (विक्रमशीला, नालंदा)

(ख) ह्वेनसांगः ----- देशस्य आसीत् । (अमेरिका, चीन)

(ग) धर्मपालः ----- वंशीयः राजा आसीत् । (पाल, चोल)

6. fuEufyf[krkuka i z ukuka mUkje- , dui nu fy[kr&

2 x 3 = 6

(क) मौर्यराज्यस्य संस्थापकः कः आसीत्?

(ख) नालंदा—विश्वविद्यालयस्य भग्नावशेषाः कुत्र सन्ति?

(ग) केन आक्रमणेन नालन्दा—विश्वविद्यालयस्य विध्वंसो जातः?

7. fuEufyf[krkuka 'kCnkuka i z; kxsx k l d'rs okD; kfu j p; r& 2 x 5 = 10
अभिधानम्, तक्षशिला, नालन्दा
चन्द्रगुप्तः, ह्वेनसांगः
8. dk'Bdkr- i na fpRok fjDr LFkkukfu ij; r& 1 x 2 = 2
(क) सम्प्रति राष्ट्रस्य विकासः ————— । (सार्वत्रिकः, एकांगिकः)
(ख) डॉ० होमी जहांगीर भाभा एक— आसीत् । (वैज्ञानिकः, राजनीतिज्ञः)
9. l d'rs vupkna d#r& 2 x 5 = 10
(क) बाप बेटे के साथ आया ।
(ख) गुरु छात्र के साथ गया ।
(ग) गुरु के साथ एक ही आसन पर नहीं बैठे ।
(घ) तुम मेरे साथ ठहरो ।
(ङ) कामेश्वर आँख से काना है ।

okf"kd eW; kdu

- fo"k; & l d'r ekg& ekpZ
ox&8 l W&9
1. esyua d#r& 1 x 4 = 4
'क' 'ख'
(क) ह्वेनसांग (1) मौर्यवंशः
(ख) चन्द्रगुप्तः (2) पालवंशः
(ग) तक्षशिला विश्वविद्यालयः (3) चीनी-यात्रिकः
(घ) धर्मपालः (4) गान्धारः
2. v/kkfyf[kr'skq , da fo"k; e- vf/kdR; i pokD; fere- , de- vupNna l d'r u fy[kr& 8
(क) हिमालयः (ख) पुस्तकालयः (ग) शिवरात्रिः
3. mfprdfkukuka l e{ke- ^vke^ vuprdfkukuka l e{ka ^u^ bfr fy[kr& 1 x 3 = 3
यथा- विज्ञानप्रभावाणि उपकरणानि सर्वेषां जीवने प्रविष्टानि सन्ति । (आप)
(क) गैलेलियो-नामकः वैज्ञानिकः इटली-देशवासी आसीत् । ()
(ख) एडीसन- नामकः वैज्ञानिकः अपि इटली- देशवासी आसीत् । ()
(ग) मोटरकारस्य अविष्कारं माइकेल फेराडे कृतवान् । ()
4. ^ekr^ 'kCnL; r rh; k] prfkh] i peh foHkfDr #i kf.k fy[kr& 1 x 3 = 3
5. dk'Bdkr- i na fpRok fjDr LFkkukfu ij; r& 1 x 3 = 3
(क) भारतवर्षं हिमालयस्य ————— दिशायां वर्तते । (उत्तर, दक्षिण)
(ख) ————— निवासी प्रायेण बदरीकेदारयात्रां करोति । (उत्तरस्य, दक्षिणस्य)
(ग) भारतस्य गौरवं ————— काले किञ्चित् तिरोहितम् । (प्राचीने, मध्ये)
6. j\$kkfdri n'skq i z; p rka foHkfDr fy[kr& 1 x 6 = 6
(क) मनुष्येषु सामाजिकः सम्पर्कः क्रमशः अल्पीकृतः ।
(ख) समाजस्य सदस्यरूपेण सर्वेषां कर्तव्यं वर्तते ।
(ग) सर्वेषां जनानां विकासाय कार्यं कर्तव्यम् ।
(घ) मम ग्रामे एका समाजिकी संस्था अस्ति ।

(ड़) जनैः सामाजिकं कार्यं कर्तव्यम् ।

(च) बालकेन ग्रन्थः पठितः ।

7. fuEufyf[krkuka i z ukuke- mUkj e- , di nsu fy[kr&

2 x 3 = 6

(क) धनानां सीमा का?

(ख) विद्या किं ददाति?

(ग) सर्वधनप्रधानं धनं किम्?

8. dk'Bdkr- i nkfu fpRok okD; kfu ij; r&

1 x 3 = 3

(गंगायाः, वर्तते, देशस्य)

बिहारस्य राजधानी पाटलिपुत्रम् ————— ।

इदं नगरं ————— तटे अवस्थितमस्ति ।

गंगा अस्माकं ————— पवित्रतमा नदी वर्तते ।

9. l d'rs vupkna d#r&

2 x 7 = 14

(क) वह मधुर गाता है ।

(ख) मुखं व्यक्ति सुखपूर्वक सोता है ।

(ग) यह आदमी ठीक बोलता है ।

(घ) वह महीने भर व्याकरण पढता है ।

(ङ) मार्ग के दोनों ओर वृक्ष है ।

(च) विद्यालय के चारों ओर मार्ग है ।

(छ) मैं घर जाता हूँ ।

okf"kd eir; krd

fo"k; & l d'r

ekg& ekpl

ox&8

l v&10

1. l efptra foi jhrkfkdi na fpRok esy; r&

1 x 4 = 4

'क'

'ख'

(क) दुःखाय

(1) बहूनाम्

(ख) अल्पानाम्

(2) केषांचित्

(ग) समेषाम्

(3) निर्धनान्

(घ) धनिनः

(4) सुखाय

2. v/kkfyf[kr'skq , da fo"k; e- vf/kdR; i pokD; fere- , de- vuPNa l d'ru fy[kr&

7

(क) आदर्शछात्रः

(ख) विद्यालयः

(ग) पुस्तकालयः

3. l f/k d#r&

1 x 3 = 3

(क) न + इदम्—————

(ख) कः + चित्—————

(ग) निः + धनः—————

4. ^unh^ 'kNl; i fkek] f}rh; k] r'rh; k foHkDr #i kf.k fy[kr&

1 x 3 = 3

5. eat\kk; k% mfpri nkfu fpRok okD; kfu ij; rA

1 x 3 = 3

अन्नं, मनसा, वृत्ति

- (क) छात्रः संस्कृतं ----- पठति ।
(ख) सर्वकारः छात्रेभ्यः-----ददाति ।
(ग) भिक्षुकाय ----- ददाति स पुरुषः ।

6. fuEufyf[krkuka i z ukuke- mRrje- i\kzkD; u fy[kr&

2 x 3 = 6

- (क) दशरथ मांझी कीदृशः आसीत्?
(ख) दशरथस्य उदाहरणेन का शिक्षा मिलति?
(ग) दशरथमांझी महोदयस्य ग्रामः कुत्र स्थितः आसीत्?

7. , di nu m\kjr&

2 x 3 = 6

- (क) रविषष्ठी व्रतोत्सवः कदा मन्यते?
(ख) सूर्योपासनायाः महत्वपूर्णः अवसरः कः?
(ग) कार्तिके मासः कस्मात् मासात् पश्चात् आगच्छति?

8. eat\kk r% i na fpRok fjDrLFkkukfu ij; r&

1 x 3 = 3

अधमः, मध्यमः, उत्तम

- (क) ----- मानम् इच्छति ।
(ख) ----- धनम् इच्छति ।
(ग) ----- धनं मानं च इच्छति ।

9. l \d'rs vupkna d#\r&

3 x 5 = 15

- (क) राम पुस्तक पढता है ।
(ख) रमेश भोजन करता है ।
(ग) गणेश पढता है और गोपाल गाता है ।
(घ) प्रदीप दौड़ता है किन्तु सुधीर बैठता है ।
(ङ) जो व्यक्ति घड़ा बनाता है, वही कुम्भकार होता है ।